“Del 99% de la humanitat no n’han quedat rastres”

Entrevista a **Mike Parker Pearson**, professor del Departament d’Arqueologia de la Universitat de Sheffield (Regne Unit)

“Del 99% de la humanitat no n’han quedat rastres”

Especialista de renom internacional en arqueologia de la mort i prehistòria recent de Gran Bretanya i nord d’Europa. També ha excavat a Grècia, Síria, els Estats Units i a Madagascar i a l’oest de l’oceà Índic. Dirigeix els treballs arqueològics al jaciment de Stonehenge, la qual cosa l’ha fet mereixedor de la distinció “Arqueòleg de l’any” el 2010. Ha estat

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

el principal conferenciant del seminari de l'ICAC "L'arqueologia de la mort".

Què és l'arqueologia de la mort?

És l'estudi dels costums i rituals funeraris en el passat, l'estudi de com la gent ha commemorat la mort.

Que és més que commemorar el passat.

Esclar, perquè els monuments funeraris perviuen en el futur, o sigui que és una manera que tenen els humans de canviar el sentit del temps. És una marca en el present que es refereix al passat i que perdurarà en el futur, durant segles o mil·lennis.

La consciència de la mort ens fa humans?

Sí, és un dels aspectes fonamentals que ens diferencia dels animals. I el que fem és mirar de donar sentit a aquest problema: tenim una vida molt curta i no sabem què passa quan morim. El que és fascinant com a historiadors és estudiar com les societats del passat i del present ho intenten resoldre, racionalitzar, explicar.

La societat actual com ho fa?

A Occident ens veiem com una cultura de la vida. La mort hi és negada, malgrat que sigui a tot arreu i passi a tothom! Hauria d'estar més integrada a la vida, independentment de si tenim creences religioses.

Per entendre la mort al llarg del temps les restes arqueològiques són suficients?

L'arqueologia no dóna un retrat sencer del passat. Tenim restes materials, com monuments, recintes funeraris, edificis, els mateixos esquelets, però del 99% de la història de la humanitat no n'han quedat rastres.

Que difícil d'estudiar, doncs.

És un repte. Tan sols sabem de grups que no són representatius de la majoria de la població. També és el nostre repte pensar en altres llocs on hem de buscar restes. I tinguem present una cosa: a Europa la majoria dels nostres morts d'avui no seran arqueològicament visibles, perquè la incineració és una pràctica cada cop més estesa.

Sort, perquè al final no hi cabríem!

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

Què passa quan el planeta és ple de monuments per als morts?

No ho sé.

A la Gran Bretanya els cementiris estan plens. Què hem de fer? Tirar-los a terra, reutilitzar-los? És difícil perquè també hi ha en joc un sentiment molt fort de la gent. Com hem de gestionar els morts en el món dels vius? Els hem construït espais separats, però ara hem de pensar altres solucions.

Una altra manera de representar-los?

Sí. Aquí encara tenim terreny, però fixem-nos en llocs com Hong Kong, on hi ha poc espai i és car. Serà interessant veure com s'ho fan per construir els monuments per a les cendres dels morts. A la Gran Bretanya hi ha un interès creixent per reciclar els morts en enterraments verds ("green burials").

En què consisteix?

Enterrar en zones verdes i marcar la tomba planant-hi un arbre. La idea és que la mort és una part del cicle de la vida, del procés natural de decadència i regeneració. És una bona

solució. Connecta amb la percepció dels arbres com a monuments naturals. I és com dir: “El meu temps s’ha acabat, però la vida continua”.

Quina importància tenen els rituals?

Molta, també en societats seculars, perquè ajunten la gent, els donen un marc per viure plegats aquest moment de dol i ruptura. Els rituals, religiosos o no, són necessaris, perquè acompanyen en la mort i són una bona estratègia per encarar-la.

Vostè diu que la mort sovint s’utilitza políticament.

Sí. Tenim molts exemples, com el d’Eva Perón. Difunta, el seu cos quasi es va convertir en objecte de manipulació política del seu marit, el dictador. I un altre cas de l’Amèrica Llatina: els maies eren coneguts per momificar els governants, i continuaven tenint poder en el món dels vius. Un jove conquistador es va voler casar amb una noia local i va haver de demanar permís a una d’aquestes mòmies, que tenia un intèrpret!

Increïble.

Però de fet tots els funerals polítics són una ocasió per manipular, negociar, per reclamar successions. És un moment polític clau!

Stonehenge (foto: LA Lovecat)

Parli'ns de Stonehenge, on dirigeix les excavacions des del 2003.

És apassionant! Hem fet descobertes revolucionàries: hem trobat el nucli on vivia la gent mentre es construïa Stonehenge, hem datat el jaciment entre el 3000 i 2400 aC i hem trobat Bluestonehenge.

Que és un altre cercle de pedres.

Sí, però més petit, a uns 3 km de Stonehenge i al costat del riu Avon. De fet el riu connecta el nucli habitat amb Bluestonehenge. En diem així per la pedra, blavosa.

D'on prové?

De l'oest de Gal·les, a uns 200 km. Està feta de dolerites, riolites, cendra volcànica i gres. L'altre tipus de pedra que hi ha al jaciment és un gres d'Avebury, a uns 30 km. Ara el que volem és trobar les pedreres d'on van treure aquests blocs!

Per què els van dur de tan lluny?

Bona pregunta. El que és obvi és l'associació entre les pedres i els ossos dels morts. És un

lloc dels ancestres segur. El fet que es facin servir pedres de dos llocs (del centre d'Anglaterra i de Gal·les) per a un sol monument fa pensar que potser és el primer símbol de la unió de Gran Bretanya, el senyal d'un moment de treva.

Però què és, Stonehenge? Cementiri, lloc de culte, enclavament astronòmic?

Tot alhora! Té a veure amb el cel, amb els morts i amb la unió de Gran Bretanya. Però és un misteri. Al juny publico un llibre precisament en què ho explico, *Exploring the greatest Stonehenge mistery*.

Per què és important haver-lo datat?

Perquè hem desfet el mite que Stonehenge ve dels druides. Ho va dir William Stukeley el 1740 basant-se en escrits de Juli Cèsar. No es podia ni imaginar que era molt més antic!

Text i fotos de Carme Badia i Puig

Març del 2012